

ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

**RESILAND: ԴԻՄԱԿԱՅՈՒՆ
ԼԱՆԴՇԱՖՏՆԵՐԻ ԾՐԱԳԻՐ (P179988)**

Ծրագրի մշակման դրամաշնորհ

**ԲՆԱՊԱՀՊԱՆԱԿԱՆ ԵՎ ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ
ՀԱՆՁՆԱՌՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՊԼԱՆ (ԲՍՀՊ)**

2023թ. հունիսի 30

ԲՆԱԿԱՆԱԿԱՆ ԵՎ ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ՀԱՆՁՆԱՌՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՊԼԱՆ

1. Շրջակա միջավայրի նախարարությունը («Ստացող») նախատեսում է իրականացնել առաջարկված «RESILAND. Հայաստանի դիմակայուն լանդշաֆտների ծրագիր»-ը («Ծրագիր»), որի համար ստացողը դիմել է ծրագրի մշակման դրամաշնորհի (ԾՄԴ) ստանալու նպատակով, ինչպես նշված է ԾՄԴ-ի համաձայնագրում: Առաջարկված ծրագիրը ֆինանսավորվում է Գլոբալ էկոլոգիական հիմնադրամի (ԳԷՀ) կողմից և համաֆինանսավորվում է Շվեդիայի Միջազգային զարգացման համագործակցության գործակալության կողմից (SIDA): Վերակառուցման և զարգացման միջազգային բանկը («Բանկ»), որը գործում է որպես Գլոբալ էկոլոգիական հիմնադրամի իրականացնող կազմակերպություն, համաձայնել է տրամադրել ԾՄԴ Ծրագրի մշակման հետ կապված միջոցառումների («Միջոցառումներ») ֆինանսավորման համար, ինչպես նշված է հիշատակվող Համաձայնագրում: ԾՄԴ-ն իրականացվելու է Ստացողի կողմից՝ Բնապահպանական ծրագրերի իրականացման գրասենյակի (ԲԾԻԳ) մասնակցությամբ:
2. Ստացող կողմը պետք է ապահովի, որ միջոցառումներն իրականացվեն Բնապահպանական և սոցիալական չափանիշներին («ԲՄԶ-ներ») և սույն Բնապահպանական և սոցիալական հանձնառությունների պլանին («ԲՄՀ») համապատասխան՝ Բանկի համար ընդունելի եղանակով: ԲՄՀ-ը ԾՄԴ-ի համաձայնագրի մի մասն է: Եթե Համաձայնագրում այլ բան սահմանված չէ, ապա սույն ԲՄՀ-ում մեծատառերով օգտագործվող տերմինները արտահայտում են նշված համաձայնագրում (համաձայնագրերում) դրանց վերագրվող իմաստները:
3. Չսահմանափակվելով վերոգրյալով, սույն ԲՄՀ-ը սահմանում է ֆիզիկական միջոցներ և գործողություններ, որոնք Ստացողը պետք է իրականացնի կամ պարտադրի իրականացնել, ներառյալ, ըստ անհրաժեշտության՝ գործողությունների և միջոցառումների ժամանակացույցը, ինստիտուցիոնալ, կադրային, վերապատրաստման, մոնիթորինգի և հաշվետվողականության միջոցառումները, ինչպես նաև բողոքարկման գործընթացի կառավարումը: ԲՄՀ-ը նաև սահմանում է բնապահպանական և սոցիալական («ԲՄ») գործիքներ, որոնք Բանկի համար ընդունելի եղանակով պետք է գործադրվեն միջոցառումների շրջանակներում, որոնք բոլորը ենթակա են նախնական խորհրդատվության և հանրայնացման, համապատասխանում են ԲՄԶ-ների պահանջներին և՛ ձևով, և՛ բովանդակությամբ:
4. Ինչպես համաձայնեցվել է Բանկի և Աստացողի միջև, սույն ԲՄՀ-ը ժամանակ առ ժամանակ, անհրաժեշտության դեպքում, կվերանայվի միջոցառումների իրականացման ընթացքում՝ արտացոլելու փոփոխությունների և միջոցառումների հետ կապված անկանխատեսելի հանգամանքների հարմարվողական կառավարումը կամ ի պատասխան միջոցառումների արդյունավետության գնահատման: Նման պարագայում Ստացողը ԲԾԻԳ-ի և Բանկի միջոցով համաձայնվում է թարմացնել ԲՄՀ-ը՝ այդ փոփոխություններն արտացոլելու համար՝ Բանկի և Ստացողի միջև ստորագրված գրությունների փոխանակման միջոցով: Ստացողը պետք է անհապաղ հանրայնացնի նորացված ԲՄՀ-ը:

ՖԻԶԻԿԱԿԱՆ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐ ԵՎ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ	ԺԱՄԿԵՏ	ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒ ՄԱՐՄԻՆ
ՄՈՆԻԹՈՐԻՆԳ ԵՎ ՀԱՇՎԵՏՎՈՂԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ		
<p>Ա ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՀԱՇՎԵՏՎՈՂԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ</p> <p>Պատրաստել և Բանկին ներկայացնել բնապահպանական, սոցիալական, առողջապահական և անվտանգային (ԲՍԱԱ) միջոցառումների արդյունավետության վերաբերյալ մոնիթորինգային հաշվետվություններ, ներառյալ, բայց չսահմանափակվելով ԲՍՀԴ-ի իրականացմամբ, մշակվող ԲՍ</p> <p>գործիքների կարգավիճակով, շահագրգիռ կողմերի ներգրավման միջոցառումներով, ստացված ցանկացած բողոքների գրանցմամբ ու կարգավիճակով, ինչպես նաև ցանկացած միջադեպի մասին հաշվետվությամբ և վերջինիս կարգավիճակով:</p>	<p>Միջոցառումների իրականացման ընթացքում Բանկ ներկայացնել մոնիթորինգի ամսական հաշվետվություններ՝ սկսած ԾՄԴ Համաձայնագրի կնքման օրվանից: Յուրաքանչյուր հաշվետվություն Բանկ ներկայացնել ոչ ուշ, քան յուրաքանչյուր հաշվետու ժամանակաշրջանի ավարտից 15 օր հետո:</p>	<p>ԲԾԻԳ-ը պատասխանատու կլինի ԲՍԱԱ-ի արդյունավետության վերաբերյալ հաշվետվությունների ֆինանսավորելու և դրանք՝ Բանկի հետ դիտարկման, քննարկման և համաձայնեցման նպատակով ներկայացնելու համար:</p>
<p>Բ ՄԻՋԱԴԵՊԵՐ ԵՎ ՊԱՏԱՀԱՐՆԵՐ</p> <p>Անհապաղ տեղեկացնել Բանկին ցանկացած միջադեպի կամ պատահարի մասին, որը կապված է միջոցառումների հետ, որոնք ունեն կամ կարող են ունենալ շրջակա միջավայրի, ազդակիր համայնքների, հասարակության կամ աշխատողների վրա զգալի բացասական ազդեցություն, ներառյալ, բայց չսահմանափակվելով սեռական շահագործման և բռնության (ՍՇԲ), սեռական ոտնձգությունների (ՍՈ) դեպքերով, և դժբախտ պատահարներով, որոնք հանգեցնում են մահվան, լուրջ կամ բազմակի վնասվածքների: Տրամադրել բավարար տեղեկատվություն միջադեպի կամ պատահարի մասշտաբների, լրջության և հնարավոր պատճառների մասին՝ նշելով դրանց վերացման համար ձեռնարկված կամ պլանավորված անհապաղ միջոցները, ինչպես նաև ցանկացած կապալառուի և (կամ) վերահսկող ընկերության կողմից տրամադրված ցանկացած տեղեկատվություն՝ ըստ անհրաժեշտության:</p> <p>Հետագայում, Բանկի խնդրանքով, պատրաստել միջադեպի կամ պատահարի մասին զեկույց և առաջարկել միջոցներ՝ այն շտկելու և</p>	<p>Տեղեկացնել Բանկին միջադեպի կամ պատահարի մասին տեղեկատվություն ստանալուց ոչ ուշ, քան 48 ժամ հետո:</p> <p>Հետագա հաշվետվությունը Բանկին ներկայացնել վերջինիս համար ընդունելի ժամկետներում:</p>	<p>ԲԾԻԳ</p>

ՖԻԶԻԿԱԿԱՆ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐ ԵՎ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ		ԺԱՄԿԵՏ	ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒ ՄԱՐՄԻՆ
	կրկնությունը կանխելու համար:		
ԲՍԶ 1՝ ԲՆԱՊԱՀՊԱՆԱԿԱՆ և ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ՌԻՍԿԵՐԻ և ԱԶԴԵՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ և ԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄ			
1.1	<p>ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՉԱԿԱՆ ԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔ</p> <p>Ծրագրի մշակմանը և ԲՍԱԱ ռիսկերի և միջոցառումների ազդեցության կառավարմանը աջակցելու համար նշանակել շրջակա միջավայրի պահպանության մասնագետ և սոցիալական հարցերի մասնագետ:</p> <p>Ստեղծել ԲՍ կառավարման տեղեկատվության և հաշվետվողականության համակարգ:</p>	Նշանակել շրջակա միջավայրի պահպանության և սոցիալական հարցերով մասնագետներ ԾՄԴ Համաձայնագրի կնքման օրվանից ոչ ուշ, քան 15 օր հետո, և հետագայում պահել այդ պաշտոնները միջոցառումների իրականացման ողջ ընթացքում:	ԲԾԻԳ
1.2	<p>ՏԵԽՆԻԿԱԿԱՆ ԱՋԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ</p> <p>Ապահովել, որ միջոցառումների շրջանակներում իրականացվող խորհրդատվությունները, ուսումնասիրությունները (ներառյալ իրագործելիության ուսումնասիրությունը, եթե տեղին է), կարողությունների զարգացումը, վերապատրաստումը և ցանկացած այլ տեխնիկական աջակցություն, ներառյալ, բայց չսահմանափակվելով, ծրագրի տարածքներում գտնվող ավելորդ նյութերի քիմիական փորձարկումների անցկացմամբ և տարածքին հատուկ բնապահպանական և սոցիալական կառավարման պլանների մշակմամբ, իրականացվում են Բանկի համար ընդունելի տեխնիկական առաջադրանքների համաձայն, որոնք համաձայնեցված են համապատասխան ԲՍԶ-ներին: Ապա համոզվել, որ նման միջոցառումների արդյունքները համապատասխանում են տեխնիկական առաջադրանքներին:</p>	Միջոցառումների իրականացման ողջ ընթացքում:	ԲԾԻԳ

ՖԻԶԻԿԱԿԱՆ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐ ԵՎ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ		ԺԱՄԿԵՏ	ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒ ՄԱՐՄԻՆ
1.3	<p>ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ԳՈՐԾԻՔԱԿԱԶՄ</p> <p>Ծրագրի համար պատրաստել հետևյալ ԲՍ կառավարման գործիքները՝ համաձայն ազգային կանոնակարգերի, որոնք համապատասխանում են Բանկի ԲՍԶ-ներին և Համաշխարհային բանկի խմբի Բնապահպանական, առողջապահական և անվտանգային ուղեցույցներին (ԲԱԱՈԻ), ներառյալ՝</p> <ul style="list-style-type: none"> - Բնապահպանական և սոցիալական հանձնառությունների պլան, - Շահագրգիռ կողմերի ներգրավման պլան, - Աշխատակազմի կառավարման ընթացակարգեր, - Ժառանգված հանքավայրերի հանքաարդյունահանման արդյունքում կուտակված ավելորդ նյութերով 2 տեղամասերի անտառապատման բնապահպանական և սոցիալական կառավարման պլաններ, - Բնապահպանական և սոցիալական ռիսկերի և ազդեցությունների գնահատման գործիք՝ Ծրագրի գործառնական ձեռնարկում ընդգրկելու համար: 	<p>Մշակել, հանրայնացնել կառավարման գործիքներ հայերեն և անգլերեն լեզուներով և իրականացնել խորհրդատվություն շահագրգիռ կողմերի հետ մինչև ԾՄԴ Համաձայնագրի գործողության ժամկետի ավարտը:</p>	ԲԾԻԳ
ԲՍԶ 2՝ ԱՇԽԱՏԱԿԱԶՄ և ԱՇԽԱՏԱՆՔԱՅԻՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ			
2	<p>ԱՇԽԱՏԱԿԱԶՄԻ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ԸՆԹԱՑԱԿԱՐԳԵՐ</p> <p>Համոզվել, որ աշխատողները ներգրավված են ԲՍԶ2-ին համապատասխան միջոցառումների իրականացման մեջ:</p> <p>Այդ նպատակով ապահովել հետևյալ միջոցառումների իրականացումը՝</p> <p>a) աշխատողներին տրամադրել իրենց աշխատանքային պայմանների վերաբերյալ տեղեկատվություն և փաստաթղթեր, որոնք հստակ և հասկանալի են, գրավոր պայմանագրերի միջոցով, որոնք սահմանում են նրանց իրավունքները, ներառյալ, բայց չսահմանափակվելով, աշխատանքի տևողության, աշխատավարձի, արտաժամյա աշխատանքի, փոխհատուցման և նպաստների հետ կապված իրավունքները, ինչպես նաև աշխատանքային պայմանագրի դադարեցման մասին գրավոր ծանուցման միջոցով՝ ըստ անհրաժեշտության ներառելով մանրամասներ ազատման նպաստների վերաբերյալ,</p>	<p>Նշված գործողություններն իրականացնել միջոցառումների իրականացման ողջ ընթացքում:</p>	ԲԾԻԳ

ՖԻԶԻԿԱԿԱՆ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐ ԵՎ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ		ԺԱՄԿԵՏ	ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒ ՄԱՐՄԻՆ
	<p>b) իրականացնել առողջ աշխատանքային պայմաններին և պաշտպանությանն ուղղված միջոցառումներ (ներառյալ անհատական պաշտպանության միջոցները, ինչպես նաև արտակարգ իրավիճակներին պատրաստվածությունը և արձագանքը դրանց)՝ հաշվի առնելով ընդհանուր ԲԱԱՌԻ-ը,</p> <p>c) ըստ անհաժեշտության իրականացնել միջոցառումներ, այդ թվում՝ i) կանխել հարկադիր աշխատանքի և երեխաների շահագործման բոլոր ձևերի օգտագործումը, (ii) աշխատողներին հնարավորություն ընձեռել օգտվել, մասնավորապես, բողոքարկման և վնասների հատուցման մեխանիզմների հասանելիությունից՝ չվախենալով վրեժխնդրությունից, և աշխատավորների կազմակերպություններ ստեղծելու կամ իրենց մտահոգություններն արտահայտելու և աշխատանքի ու աշխատանքային պայմանների հետ կապված իրենց իրավունքները պաշտպանելու այլընտրանքային մեխանիզմներ ստեղծելու և դրանց մեջ մտնելու ազատություն,</p> <p>d) մշակել աշխատողների վարքագծի կանոնագիրք, որը, ի թիվս այլոց, պետք է ներառի ՍՇԲ-ի և ՍՈ-ի դեպքերը կանխարգելելու և դրանց արձագանքելու միջոցառումներ, և</p> <p>e) վերոնշյալ պահանջները ներառել միջոցառումների իրականացման համար ներգրավված խորհրդատուի գնման փաստաթղթերի և պայմանագրերի՝ ԲՍԱԱ-ին վերաբերող բնութագրերի թվում:</p>		
ԲՍՁ 3, ԲՍՁ 4, ԲՍՁ 5, ԲՍՁ 6, and ԲՍՁ 8			
	Վերոնշյալ 1.2. գործողության մեջ նշված տեխնիկական աջակցությունը պետք է համապատասխանի այս չափանիշների համապատասխան ասպեկտներին:	Նույն ժամկետները, ինչ գործողություն 1.2.-ի համար:	ԲԾԻԳ
ԲՍՁ 10՝ ՇԱՀԱԳՐԳԻՌ ԿՈՂՄԵՐԻ ՆԵՐԳՐԱՎՈՒՄ և ՏԵՂԵԿԱՏՎՈՒԹՅԱՆ ՀԱՆՐԱՅՆԱՑՈՒՄ			

ՖԻԶԻԿԱԿԱՆ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐ ԵՎ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ	ԺԱՄԿԵՏ	ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒ ՄԱՐՄԻՆ
<p>10.1 ՇԱՀԱԳՐԳԻՌ ԿՈՂՄԵՐԻ ՆԵՐԳՐԱՎՈՒՄ և ՏԵՂԵԿԱՏՎՈՒԹՅԱՆ ՀԱՆՐԱՅՆԱՑՈՒՄ</p> <p>Միջոցառումների իրականացման գործընթացում ներառել շահագրգիռ կողմերի ներգրավման և տեղեկատվության հանրայնացման միջոցառումներ՝ ԲՍԶ10-ին համապատասխան ձևաչափով:</p> <p>Այդ նպատակով ապահովել հետևյալ միջոցառումների իրականացումը.</p> <p>a) միջոցառումների բնապահպանական և սոցիալական ռիսկերի և ազդեցությունների վերաբերյալ տեղեկության տրամադրում շահագրգիռ կողմերին ժամանակին, հասկանալի, մատչելի և պատշաճ կերպով ու ձևաչափով, ներառյալ, բայց չսահմանափակվելով միջոցառումների շրջանակներում պատրաստված բնապահպանական և սոցիալական գործիքներով [դիտարկեք հստակեցնել, թե որտեղ նման տեղեկատվությունը կարող է հասանելի լինել, օրինակ, միջոցառումների մասին կայքեր, պետական գործակալություններ, կայքեր և այլն],</p> <p>b) խորհրդակցել շահագրգիռ կողմերի հետ տեղական մշակութի տեսանկյունից ընդունելի ձևով՝ գերծ մանիպուլյացիաներից, միջամտությունից, հարկադրանքից, խտրականությունից և ահաբեկումից, այդ թվում՝ միջոցառումների շրջանակներում պատրաստված ցանկացած բնապահպանական և սոցիալական գործիքների հետ կապված,</p> <p>c) Շահագրգիռ կողմերի ներգրավման պլանի մշակման շրջանակներում փաստաթղթավորել շահագրգիռ ներգրավման միջոցառումները, այդ թվում՝ (i) շահագրգիռ կողմերի քարտեզագրում, (ii) խորհրդակցությունների և մասնակցության օգտագործված մեխանիզմների նկարագրություն, ինչպես նաև անցկացված խորհրդակցությունների վերաբերյալ հաշվետվություններ, (iii) ստացված արձագանքներ և այդ արձագանքների պատասխաններ, և (iv) շահագրգիռ կողմերի ներգրավմանն ուղղված միջոցառումներ, որոնք, իրենց</p>	<p>Շահագրգիռ կողմերի ներգրավման գործողություններն իրականացնել միջոցառումների իրականացման ողջ ընթացքում:</p>	<p>ԲԾԻԳ</p>

ՖԻԶԻԿԱԿԱՆ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐ ԵՎ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ		ԺԱՄԿԵՏ	ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒ ՄԱՐՄԻՆ
	առանձնահատուկ հանգամանքներից ելնելով, կարող են հայտնվել անբարենպաստ կամ խոցելի վիճակում:		
10.2	<p>ԲՈՂՈՔՆԵՐ</p> <p>ԲՄՁ10-ին համապատասխան ձևաչափով ստանալ միջոցառումների հետ կապված մտահոգություններ ու բողոքներ և նպաստել դրանց լուծմանը՝ միջոցառումների ազդեցությանը ենթակա բոլոր կողմերի համար արագ և արդյունավետ, թափանցիկ, մշակութային առանձնահատկություններին համապատասխան և հասանելի կերպով, անվճար և առանց հատուցման՝ ներառյալ անանուն ներկայացված մտահոգությունները և բողոքները:</p>	Միջոցառումների իրականացման ողջ ընթացքում:	ԲԾԻԳ